

Актуальные вопросы витаминотерапии в неврологии

По материалам XIII Международной конференции «Актуальные направления в неврологии» (27-29 апреля, г. Судак, АР Крым)

Оптимизация лечения неврологических заболеваний при помощи комплексной витаминотерапии стала темой одного из спонсорских симпозиумов компании «Мегаком», в ходе которого ведущие украинские специалисты в области неврологии обосновали целесообразность использования комплексных пероральных препаратов витаминов группы В и поделились собственным опытом их применения в клинической практике.

Заведующая кафедрой неврологии Украинской медицинской стоматологической академии (г. Полтава), доктор медицинских наук, профессор Наталья Владимировна Литвиненко представила доклад «Современные клинико-терапевтические аспекты дорсалгий».

— Дорсалгия, или боль в спине, — одна из самых частых жалоб, с которыми пациенты трудоспособного возраста обращаются к неврологу. Этот клинический синдром обусловлен множеством причин, которые делятся на две большие группы: вертеброгенные и невертеброгенные. Среди невертеброгенных причин дорсалгий наиболее распространенными являются миофасциальные болевые синдромы.

Спазмированная, болезненная при пальпации мышца с мышечными уплотнениями (триггерными точками) и наличие зон иррадиации боли являются главными признаками миофасциального болевого синдрома. Наиболее значимой проблемой дорсалгий при этом синдроме является возможность их хронизации, что приводит к ухудшению качества жизни, учащению и удлинению периодов нетрудоспособности и злоупотреблению обезболивающими препаратами.

Основными причинами возникновения миофасциальных болевых синдромов являются аномалии развития или структурные несоответствия, длительное мышечное напряжение при неправильных позах (при письме, работе с компьютером и т.д.), длительная иммобилизация мышц, их сдавление, переохлаждение, психические факторы, болезни висцеральных органов и суставов, перегрузка нетренированных мышц, растяжение и ушибы.

Диагностика боли в спине основана в первую очередь на клинических данных, при этом необходимо помнить, что прямая связь между рентгенологическими проявлениями остеохондроза и дорсопатиями отсутствует. В связи с этим обследование пациента с болью в спине должно включать все этапы начиная от мануального и неврологического и заканчивая рентгенологическим исследованием позвоночника в нескольких проекциях и проведением магнитно-резонансной томографии или компьютерной томографии позвоночника, направленных на исключение вертеброгенных причин дорсалгий. После определения причины боли в спине и подтверждения наличия миофасциального болевого синдрома необходимо выбрать оптимальную схему лечения, которая должна включать как немедикаментозные, так и медикаментозные методы. Немедикаментозное лечение состоит из нескольких направлений, главное из которых — устранение (по возможности) причин, вызывающих боль. Кроме того, врач должен помочь пациенту выбрать оптимальный двигательный стереотип и может включить в схему немедикаментозного лечения такие эффективные методы, как массаж; рефлексотерапию, постизометрическую релаксацию, мануальную терапию. Однако при этом следует помнить о наличии

большого количества противопоказаний к мануальному лечению, к которым относятся не только опухоли позвоночника, головного и спинного мозга, но и инфекционные заболевания (острые или хронические в стадии обострения), спондилопатии, анкилозирующий спондилит, недавно перенесенные травмы позвоночника, состояние после операции на позвоночнике, беременность свыше 12 недель, пожилой возраст и многие другие.

Медикаментозная терапия дорсалгий включает нестероидные противовоспалительные препараты, миорелаксанты, психотропные средства (при хронических болях психогенного характера), венотоники. Кроме того, в настоящее время обсуждается вопрос целесообразности применения при миофасциальном болевом синдроме вазоактивных препаратов и диуретиков.

Одним из важных патогенетических направлений лечения миофасциальных болевых синдромов является применение витаминов группы В, оказывающих прямое воздействие на поврежденную нервную ткань. Витамины группы В обладают широким спектром действия: антиоксидантным, иммуномодулирующим, нейротрофическим эффектами. Кроме того, каждому из них присущи важные индивидуальные свойства, что обуславливает целесообразность их комплексного применения. Данная тактика позволяет в короткие сроки снизить выраженность болевого синдрома или полностью устранить его при остром течении дорсопатий благодаря уменьшению воспалительных процессов в нервных окончаниях, улучшению нейротрансмиссии, снижению возбудимости нейронов периферической и центральной нервной системы.

При хроническом течении дорсопатии комплексная терапия витаминами группы В способствует профилактике миофасциальной дисфункции. Следует помнить, что при миофасциальных болевых синдромах используется фармакодинамическая витаминотерапия, предполагающая применение витаминов группы В в дозах, которые в десятки раз превышают суточную норму их потребления. Так, витамины В₁ и В₆ применяются в дозе не менее 100 мг/сут, В₁₂ — в дозе 1 мг/сут.

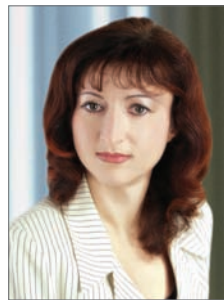
Целесообразность и эффективность этой лечебной тактики была подтверждена в исследовании, проводившемся сотрудниками академии, основной целью которого было сравнение эффективности инъекционных и таблетированных форм витаминов группы В при лечении болевого синдрома в области спины на фоне остеохондроза пояснично-крестцового отдела позвоночника. В ходе исследования пациенты с компрессионными корешковыми синдромами остеохондроза (радикулопатиями) были рандомизированы в группу приема таблетированной формы витаминов группы В (Нейровитан®) 4 раза в сутки в течение месяца и в группу применения инъекционной формы витаминов группы В внутримышечно через день курсом 6-10 инъекций. Суточные дозы витаминов группы В как при пероральном, так и при парентеральном приеме соответствовали принципам фармакодинамической витаминотерапии. Результаты лечения оценивали при помощи клинических (динамика неврологического статуса) и дополнительных

методов обследования (электронейромиография — ЭНМГ, шкала боли ВАШ, шкала оценки болевого синдрома, опросник боли Роланда-Мориса, шкала депрессии Бека, опросник Спилберга-Ханина).

Согласно результатам исследования значимое улучшение состояния в результате проведенного лечения наступило у всех пациентов как в первой, так и во второй группе. Клинически это проявлялось в уменьшении выраженности болевого синдрома, чувствительных и двигательных расстройств, улучшении статико-динамической функции позвоночника. Уменьшение выраженности болевого синдрома в обеих группах было подтверждено снижением количества баллов по всем соответствующим шкалам, а также сопровождалось улучшением психосоциального статуса. Данные электромиографических исследований продемонстрировали увеличение М-ответа, скорости распространения возбуждения по нервным волокнам, а также снижение резидуальной латентности, что свидетельствует об улучшении аксональной трофики, функции проводимости пораженных нервов и в целом — об активации в них репаративных процессов после курса витаминотерапии.

В ходе исследования было установлено отсутствие достоверных отличий в эффективности таблетированной и инъекционной форм комплексных препаратов витаминов группы В в лечении радикулопатий, что позволяет рекомендовать к использованию при этом синдроме как пероральное, так и парентеральное их применение.

Подробнее об особенностях препарата Нейровитан, а также о результатах его использования в схеме лечения туннельных мононейропатий сообщила **заведующая кафедрой невропатологии и детской неврологии Харьковской медицинской академии последипломного образования, доктор медицинских наук, профессор Татьяна Анатольевна Литовченко.**

— Препарат Нейровитан содержит сбалансированный комплекс витаминов группы: октотиамин (производное тиамин — витамина В₁ и α-липоевой кислоты) — 25 мг, пиридоксина гидрохлорид (витамин В₆) — 40 мг, рибофлавин (витамин В₂) — 2,5 мг, цианкобаламин (витамин В₁₂) — 0,25 мг.

Октотиамин характеризуется широким спектром нейротропных эффектов: устраняет ацидоз, вызванный накоплением пировиноградной и молочной кислот, которые раздражающе действуют на рецепторы нервных окончаний и снижают порог болевой чувствительности; потенцирует действие ацетилхолина, участвующего в передаче нервного импульса; способствует регенерации нервных волокон за счет повышения энергообеспечения нейронов; участвует в контроле транспорта ионов натрия через мембрану нейронов. Кроме того, октотиамин принимает активное участие в обмене углеводов и жиров, синтезе нуклеиновых кислот, предотвращает образование конечных продуктов ускоренного гликозилирования белков,

усиливает эндотелийзависимую вазодилатацию, способствует снижению выраженности оксидативного стресса, усиливает тканевое дыхание.

Рибофлавин способствует восстановлению синтеза нейромедиаторов (прежде всего — серотонина, норадреналина и ГАМК), активации нисходящих тормозных серотонинергических путей (что приводит к снижению болевой чувствительности), ускорению регенерации пораженных нервов за счет активации синтеза транспортных белков, а также оказывает антиоксидантный эффект.

Цианкобаламин ускоряет регенерацию нервов путем активации синтеза липопротеинов, служащих строительным материалом клеточных мембран и миелиновой оболочки. Кроме того, цианкобаламин повышает потребление кислорода клетками и уменьшает высвобождение возбуждающих нейротрансмиттеров (прежде всего глутамата).

Таким образом, витамины группы В, оказывающие сходные эффекты при разных механизмах действия, обеспечивают взаимопотенцирующий эффект при аксональной дегенерации и сегментарной демиелинизации нервных волокон, являющейся морфологической основой повреждения периферических нервов. В связи с этим целесообразным представляется комплексное применение Нейровитана в лечении периферических нейропатий.

Одним из наиболее распространенных заболеваний периферической нервной системы являются туннельные мононейропатии — полиэтиологический клинический симптомокомплекс, обусловленный сдавлением и повреждением сосудов, нервов или сосудисто-нервного пучка (при травмах, аномалиях строения, системных заболеваниях и т.д.) в анатомически сформированных каналах или туннелях, образованных костями, мышцами и фасциями. Эффективность Нейровитана в лечении этого заболевания была продемонстрирована в исследовании, в котором приняли участие пациенты, находившиеся под нашим наблюдением, с туннельными мононейропатиями различной локализации в острой стадии со средней и легкой степенью выраженности пареза. Пациенты получали традиционную комплексную терапию, включавшую как медикаментозные, так и немедикаментозные назначения. Больные были разделены на две группы, в одной из которых дополнительно осуществлялся прием Нейровитана, а в другой витамины группы В не использовали. Эффективность проводимой терапии оценивали по данным клинического неврологического осмотра (степень и скорость восстановления двигательных функций), результатам ЭНМГ, а также путем использования шкалы боли ВАШ и опросника Мак-Гилла.

В результате проведенного лечения у пациентов обеих групп наступил клинический эффект различной степени выраженности. Однако в группе Нейровитана наблюдались более значимая положительная динамика показателей ЭНМГ, несколько более выраженное снижение боли, а также сокращение сроков восстановления (в среднем на 2 дня раньше) по сравнению с группой контроля.

В процессе лечения отмечена хорошая переносимость Нейровитана и отсутствие каких-либо значимых побочных эффектов препарата.

Акцент на целесообразности применения комплексных препаратов группы В в лечении периферических нейропатий, а также на преимуществах препарата Нейровитан сделал в докладе **доктор медицинских наук Юрий Михайлович Горанский (Одесский национальный медицинский университет).**

— Витамины группы В являются важным компонентом патогенетической терапии периферических нейропатий как при остром, так и при хроническом их

течєнии. При цьому, незважаючи на те, що вітаміни В₁, В₆ і В₁₂ оказують сходині нейротрофічні і нейромодулюючі ефекти, кожен з них є незамінним компонентом лікування, коли необхідно

достичи головної його мети – регрєса поразєния нервного волокна і усилення нейром'язцевої передачі – при нейропатіях різної етіології.

Так, тиамин має здатність затримувати гликолиз, утворення лактату і кінцевих продуктів глікування, ослаблює тем самым токсичний ефект гіперглікемії у пацієнтів з цукровим діабетом. Активний метаболіт тиаміна – тиамінопірофосфат – виступає в ролі кофермента в процесах окислювального фосфорилування і сприяє оптимізації утилізації глюкози в нервних клітках. Положительним впливом на обмін глюкози в клітках мають також коферменти піридоксин, піридоксаль, піридоксамін (вітамін В₆). Таким чином, вітаміни В₁ і В₆ незамінні при лікуванні діабетичної нейропатії.

Слід звернути увагу і на некоферментні функції тиаміна, в частині його впливу на высвобождение ацетилхоліна з нервних кліток і проявление антихолінєстеразної активності, що вносить суттєвий вклад в усилення аксональної провідності.

Між тим дефіцит вітаміна В₁ є актуальною проблемою навіть в розвинутих країнах, в зв'язі з чим сьогодні все частіше обговорюються питання його профілактики не тільки шляхом вживання їжі, багаті цим вітаміном, але і контролю вживання продуктів, що містять антитіамінові фактори – речовини, що викликають конкурентне антагоністичне впливу на тиамин або здатні змінювати його структуру, порушують всасування або транспорт через мембрани кліток. В частині, такі речовини містяться в деяких рослинних продуктах харчування: чорниці, рисі, шпинаті, вишні, брюссельській капусті, а також в каві і чаї.

Дефіцит вітаміна В₁ проявляється в основному ураженням серцево-судинної і нервної систем. Периферическі невралогічні зміни при авітамінозі В₁ («суха» форма хвороби бери-бери), зазвичай двосторонні і симетричні, уражають переважно нижні кінцівки і супроводжуються парестезіями пальців ніг, жгучими болями в ступнях, судомними ікроножними м'язами. Дані прояви вимагають використання вітамінівотерапії, однак слід пам'ятати, що при монотерапії вітаміном В₁ посилюється виведення піридоксину, і при цьому його дефіцит неможливо усунути з допомогою прийому вітаміна В₆. В той же час слід попередити виведення піридоксину, обумовлене використанням вітаміна В₁, можливо шляхом прийому вітаміна В₂, необхідного для синтезу активної форми вітаміна В₆ – піридоксальфосфату – і присутнього в препараті Нейровітан в складі інших вітамінів.

Важким перевагою Нейровітана є те, що тиамин в складі цього препарату представлений в складі жирорастворимого сполучення – октотіаміна. Октотіамин має більш високу біодоступність і більш тривале дію порівняно з водорастворимими солями тиаміна, біодоступність яких не перевищує 10% від прийнятої внутрішньої дози препарату. Крім того, водорастворимі солі тиаміна характеризуються поганою проникністю через слизову оболонку кишечника, що значно знижує можливість досягнення терапевтичних концентрацій діючої речовини в нервовій тканині; при цьому навіть використання

парентерального способу введення в клінічних умовах суттєво не покращує фармакокінетичні параметри і не дозволяє суттєво підвищити терапевтичну ефективність тиаміна.

Благодаря ліпофільності октотіаміна, конкуруючі з вітаміном В₁ за механізм активного транспорту, не вступають в процес його всасування, представляючи процес простої дифузії, що дозволяє швидко досягти необхідних концентрацій тиаміна в крові без додаткових енергетичних витрат. Висока швидкість включення в метаболічні процеси, більш тривале діюче тиамин і більш вираженість фармакологічного діючого при використанні його в складі октотіаміна забезпечують більш ефективну реалізацію ефектів вітаміна В₁.

Крім того, слід відзначити ще одне важке перевагою Нейровітана, обумовлене унікальною технологією виробництва: в таблетці цього препарату вітаміни В₁, В₂, В₆ і В₁₂ знаходяться в мікрогранулах, що виключає їх нежелательне взаємодію і покращує всасування в травному тракті.

На основі вищевикладеного участники симпозиуму зробили наступні висновки:

– накоплені дані в відношенні ефективності таблетованих форм комплексних препаратів вітамінів групи В в лікуванні дорсалгій і периферических нейропатій свідчать про цільовість їх застосування при цих станах;

– відсутність ускладнень, зв'язаних з ін'єкційним введенням препаратів, зручність застосування і обумовлена

цим більш високою приверженістю пацієнтів до лікування підвищують роль комплексних таблетованих препаратів вітамінів групи В при лікуванні вітамінівотерапії в амбулаторних умовах;

– унікальна технологія виробництва, оптимальні дози і фармакокінетичні параметри всіх компонентів обумовлюють наявність у препарату Нейровітан ряду важких переваг порівняно з іншими комплексними препаратами групи В;

– обширний багаторічний досвід застосування Нейровітана в неврології свідчить про те, що препарат може з успіхом використовуватися в комплексному лікуванні аксональних, демієлінізуючих і змішаних периферических нейропатій, а також міофасціального болювого синдрому як при гострому, так і при хронічному його перебігу.

Підготувала **Наталья Очеретяная**

Комплекс вітамінів групи В **№1** в Україні*

НЕЙРОВІТАН®

Загальна характеристика:
склад: 1 таблетка Нейровітану містить: октотіаміну 25 мг, рибофлавіну 2,5 мг, піридоксину гідрохлориду 40 мг, ціанокобаламін 0,25 мг.

Фармакологічні властивості. Збалансований комплекс вітамінів групи В. Дія препарату визначається вітамінами, які входять до його складу. Октотіамін (комбінація вітаміну В₁ і α-ліпоевої кислоти) бере активну участь в обміні вуглеводів і жирів, необхідний для синтезу нуклеїнових кислот. Потенціює дію ацетилхоліну, що бере участь у передачі нервового імпульсу. Відіграє важливу роль у регулюванні функцій м'язової і вегетативної нервової системи. Посилює тканинне дихання, покращує надходження кисню до клітин шкіри.

Рибофлавін (вітамін В₂) входить до складу численних окисно-відновних ферментів. Бере участь у тканинному диханні і синтезі АТФ, синтезі вищих жирних кислот й інших процесах енергозабезпечення клітини. Виявляє антиоксидантні властивості, бере участь у кровотворенні, сприяючи підвищенню рівня гемоглобіну та еритроцитів. Покращує зір, підвищує сприйнятливість кольорів і адаптацію до темряви.

Піридоксин (вітамін В₆) – компонент, необхідний для метаболізму амінокислот, жирів і вуглеводів, а також для синтезу фізіологічних регуляторів, таких як серотонін і гістамін. Бере участь у розщепленні холестерину, синтезі і живленні мієлінової оболонки периферического нерва та аксону. Недостатність вітаміну В₆ призводить до розвитку нейроп'язової дистрофії і судом.

Ціанокобаламін (вітамін В₁₂) бере участь у білковому, жировому і вуглеводному видах обміну. Запобігає жировому переродженню печінки. Сприяє зниженню рівня холестерину у крові та його виведенню із кровоносних судин. Стимулює синтез білка, нормалізує процеси росту і розвитку. Регулює процеси кровотворення. Підвищує фагоцитарну активність лейкоцитів і активуючи діяльність ретикулоендотеліальної системи, посилює імунологічний захист організму.

Показання для застосування. Лікування захворювань нервової системи: неврити, поліневрити, діабетичні неврити, невралгії, ішіалгії, мікроберна невралгія, невралгія трийничного нерва, парестезія, периферическі нейроп'язи, параліч лицьового нерва, люмбаго, артралгія та міалгія.

Спосіб застосування та дози. Застосовують внутрішньо дорослим і дітям старше 3 років.

Дорослим та дітям старше 14 років призначають від 1 до 4 таблеток на добу.

Дітям віком 3-7 років призначають 1 таблетку на добу, віком 8-14 років - від 1 до 3 таблеток на добу. Вагітним призначають 1 таблетку на добу. В післяпологовий період, період годування груддю - від 1 до 2 таблеток на добу. Курс лікування – 2-4 тижні. Побічна дія. Можливі диспепсичні розлади, алергічні реакції у вигляді дерматиту при підвищеній чутливості до вітамінів групи В.

Протипоказання. Підвищена чутливість до компонентів препарату. Дитячий вік до 3 років.

Особливості застосування. Вагітність і годування груддю. У період вагітності та годування груддю препарат можна призначати, не перевищуючи рекомендовані дози, та з урахуванням співвідношення користі для жінки / ризику для плоду (дитини).

Умови відпуску. Без рецепта.

Упаковка. По 10 таблеток у блістері з ПВХ та фольги, 3 блістери в картонній коробці.

НЕЙРОВІТАН®

Збалансований комплекс вітамінів групи В

---

30 таблеток, вкритих оболонкою

МЕГАКОМ
Фармацевтична компанія

* За даними дослідження системи "Фармстандарт" ТОВ "Софтіформ" в АТС класах А11DB, А11ЕА серед пероральних комплексів за 2009 рік. Інформація для спеціалістів. З повною інформацією про препарат можна ознайомитися в інструкції. Р.л.: МОЗ України №УА/7433/01/01 від 11.12.2007